

Cirkulärnr: 1999:156
Diariernr: 1999/2933
Handläggare: Förbundsjurist Fredrik Mörtberg
Sektion/Enhet: Civilrättssektionen
Datum: 1999-12-14
Mottagare: Kommunstyrelsen
Plan, stadsbyggnad, bygglov
Rubrik: Obligatorisk ventilationskontroll (OVK) - Regerings-
rättens domar 1999-12-06
Bilagor: Regeringsrättens domar 1999-12-06 i mål nr 6237-1997 och
846-1997

Civilrättssektionen
Förbundsjurist Fredrik Mörtberg

1999-12-14

Kommunstyrelsen
Plan, stadsbyggnad, bygglov

Obligatorisk ventilationskontroll (OVK) - Regeringsrättens domar 1999-12-06

Regeringsrätten har i två domar meddelade 1999-12-06, mål nr 6237-1997 och 846-1997, slagit fast att byggnadsnämnd inte haft rätt att med stöd av 11 kap. 5 § plan- och bygglagen (PBL) ta ut avgift för sin handläggning i form av registrering och registerhantering enligt förordningen (1991:1273) om funktionskontroll av ventilationssystem. Regeringsrättens domar bifogas, bilaga 1.

Bakgrund

Enligt förordningen om funktionskontroll av ventilationssystem skall den eller de kommunala myndigheter som fullgör kommunens uppgifter inom plan- och byggnadsväsendet övervaka att ägare till byggnader fullgör sina skyldigheter enligt förordningen. I samband med tillkomsten av den aktuella lagstiftningen förutsattes, bl.a. av Svenska Kommunförbundet, att kommunen skulle kunna finansiera handläggningen av denna typ av ärenden genom avgifter med stöd av PBL.

Regeringsrätten konstaterar att avgiftsuttag enligt PBL förutsätter att det finns en sökande som ansökt hos nämnden om att denna skall utföra något, t.ex. bevilja bygglov, upprätta någon handling eller vidtaga någon annan tids- eller kostnadskrävande åtgärd. Det finns emellertid inte något lagstöd för att ta ut avgift för åtgärder föranledda av nämndens skyldighet att övervaka att fastighetsägarna fullgör sina skyldigheter enligt förordningen. Eftersom fastighetsägaren inte begärt att nämnden skall utföra någon sådan åtgärd saknas därför lagstöd för uttag av ifrågavarande avgifter. -Genom Regeringsrättens domar står det klart att det saknats stöd för att ta ut avgifter för registrering och registerhållning av besiktningsprotokoll. Utslaget har

således indirekt betydelse för alla kommuner som tagit ut avgift av fastighetsägare med anledning av tillsyn över ventilationskontrollen. Därför uppkommer naturligtvis frågor om vilka åtgärder den egna kommunen bör vidta i anledning av Regeringsrättens domar.

Krav mot kommunen

I den mån krav ställs mot kommunen om återbetalning av erlagda avgifter måste kommunen ta ställning till kravet. Om det är den som erlagt avgiften till kommunen som också kräver återbetalning är i regel återbetalningsskyldigheten klar.

Är det emellertid någon annan än den som erlagt avgiften till kommunen som begär återbetalning, t.ex. ny fastighetsägare, bör kommunen för att vara säker på att med befriande verkan återbetala avgiften kräva att personen styrker sin rätt till återbetalning. Därvid torde det inte räcka med att han visar att han är ny ägare till fastigheten utan det fordras att han visar att han övertagit också rätten till den aktuella återbetalningen. Detta får anses följa av rättsfallet NJA 1988 s. 555. Finner kommunen det tveksamt vem som har rätt att uppbära återbetalningen kan kommunen deponera beloppet hos länsstyrelsen enligt lag 1927:56 om nedsättning av pengar hos myndighet.

Ränta

Det belopp för vilket kommunen är återbetalningspliktig löper med ränta från betalningsdagen tills återbetalning sker. Räntesatsen är, fram till dess en månad förflutit från det att krav på återbetalning ställdes, vid varje tid gällande diskonto med tillägg av två procentenheter. När månadsfristen löpt till ända börjar dröjsmålsränta utgå, dvs. diskonto med tillägg av åtta procentenheter.

Preskription

Avgift med stöd av den aktuella förordningen kan tidigast ha tagits ut den 1 januari 1992. Preskriptionstiden är tio år. Den löper från den dag avgiften betalades till kommunen. Ingen av de avgifter som hittills erlagts avseende OVK kan därför idag vara föremål för preskription. I den mån krav på återbetalning ställs mot kommunen först efter den 1 januari år 2002 kan däremot preskriptionsfrågan aktualiseras.

Ska kommunen självmant vidta åtgärder?

Det finns såvitt vi kan bedöma inte någon juridisk skyldighet för kommunen att – utan att krav framställts av fastighetsägare – självmant återbetala avgifterna eller efterforska vilka som är återbetalningsberättigade. Andra skäl än strikt juridiska talar emellertid för att kommunen i mån av resurser försöker reda ut vilka återbetalningsfall som föreligger.

Detta utesluter givetvis inte medverkan från den återbetalningsberättigades sida. Ett tjänligt medel för att åstadkomma detta kan tänkas vara att kommunen på lämpligt sätt, t.ex. genom annons i ortspressen, informerar om sin

inställning med begäran att fastighetsägare, som anser sig kallade, anmäler sina anspråk till kommunen och därvid lämnar de sakuppgifter som kan vara av betydelse, såsom tidpunkt för betalning, vilket belopp som återkrävs m.m.

Ändring av taxan

Av Regeringsrättens domar följer att kommunen inte lagligen kan avgiftsfinansiera den aktuella tillsynsverksamheten. Detta föranleder att kommunen måste fatta beslut om ändring av taxan på sådant sätt att avgift för registrering och registerhållning av ventilationskontrollen inte längre utgår. I avvaktan på taxeändringen bör nämnden, med hänsyn till regeringsrättens domar, underlåta att tillämpa taxan i aktuell del. Om kommunen lagt Svenska Kommunförbundets textförslag *Taxa för byggnadsnämndens verksamhet, april 1995*, till grund för sin taxa ska således avgiften i Tabell 8, till den del den avser avgift för registrering och registerhållning av protokoll, strykas. Avgiften som avser godkännande av sakkunnig berörs emellertid inte av regeringsrättens domar eftersom den avser en åtgärd som vidtas efter ansökan. Denna avgift kan alltså kvarstå i taxan.

Ändrad lagstiftning

Svenska Kommunförbundet verkar för närvarande för att få till stånd en lagändring för att möjliggöra avgiftsfinansiering av tillsynsverksamheten.

Frågor med anledning av detta cirkulär besvaras av förbundsjuristen Fredrik Mörtberg (Civilrättssektionen), tfn 08-772 44 24 eller Bertil Adolfsson (Gatu- och fastighetssektionen), tfn 08-772 41 83,

SVENSKA KOMMUNFÖRBUNDET
Civilrättssektionen

Hans Ekman

Fredrik Mörtberg